

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Teze diplomové práce

Vstup do eurozóny a přijetí eura v České republice

Petra Bažantová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Cílem diplomové práce „Vstup do eurozóny a přijetí eura v České republice“ je zhodnocení souvislostí vycházejících ze vstupu ČR do eurozóny. Práce se zabývá historií měnových unií a evropské měny, dále složením eurozóny a podobou maastrichtských kritérií. V práci je podrobně nastíněn proces přípravy ČR na zavedení eura včetně analýzy plnění konvergenčních kritérií Českou republikou a analýzy úrovně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou. Obsahem je též analýza ekonomických dopadů spojených s přijetím eura, která se podrobněji zabývá konkrétními přínosy a náklady plynoucími ze vstupu ČR do eurozóny. Závěr práce je věnován komparaci vybraných postupů spojených s přijetím eura v ČR a na Slovensku.

Klíčová slova: euro, eurozóna, maastrichtská konvergenční kritéria, měnová unie, dopady zavedení eura, příprava na euro, přínosy zavedení eura, náklady zavedení eura, plnění konvergenčních kritérií v ČR, plnění konvergenčních kritérií na Slovensku, podmínky přijetí eura

Cíl práce a metodika

Cílem diplomové práce je zhodnocení faktorů a dopadů spojených se vstupem České republiky do eurozóny. Jedná se zejména o rozbor procesu přípravy, který se týká volby scénáře zavedení evropské měny, harmonogramu a národního plánu zavedení eura, institucionálního zajištění a legislativního rámce spojeného s přijetím eura v ČR, dále zhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií v ČR pro přijetí do eurozóny, zhodnocení ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou. V práci je dále provedeno zhodnocení dopadů zavedení eura v ČR v podobě předpokládaných přínosů a nákladů plynoucích z přijetí evropské měny a rozbor a srovnání procesů přípravy přijetí evropské měny v ČR a na Slovensku.

V teoretické části diplomové práci je použita zejména metoda deskripce a analýza zásadních dokumentů a odborné literatury, která objasní teoretická východiska spojená s jednotnou evropskou měnou, jako jsou historie hospodářské měnové unie a její vývoj, vývoj a složení eurozóny a historie eura.

Praktická část práce je zpracována s využitím metody srovnání, analýzy a rozboru zásadních dokumentů, odborných článků a odborné literatury, týkajících se problematiky

jednotlivých procesů a dopadů souvisejících s přijetím eura v ČR i na Slovensku, a to jak v tištěné, tak v elektronické podobě.

Na analýzu navazuje syntéza a dedukce závěrů a hodnocení.

Zhodnocení výsledků a doporučení

Hlavním předpokladem zavedení evropské měny v ČR je splnění zmiňovaných maastrichtských konvergenčních kritérií (cenové stability, úrokových sazeb, veřejného deficitu, veřejného dluhu, směnných kurzů). Česká republika k 31.12.2014 bez jakýchkoliv větších problémů plní čtyři z pěti uváděných kritérií. Jediné kritérium, které Českou republikou plněno není a brání tak vstupu ČR do eurozóny, je kritérium směnných kurzů. Termín pro účast ČR v ERM II není prozatím stanoven, aby bylo možné plnění tohoto kritéria vyhodnotit, je nutná minimálně dvouletá účast národní měny v tomto mechanismu. Jako fakt, že se česká ekonomika ubírá správnou cestou ke vstupu do eurozóny, lze uvést schopnost naší ekonomiky opět stabilizovat kritérium cenové stability po zvratu, který nastal v roce 2012, kdy se průměrná míra inflace vyšplhala na hodnotu 3,5 %. Naopak to, že jakýkoli výkyv zvládne cenovou stabilitu ČR vyvézt z míry, tak, že dojde k neplnění kritéria, poukazuje na stálou nestabilitu české ekonomiky. Střednědobý výhled v letech 2014 - 2017 v oblasti plnění konvergenčních kritérií je pozitivní, neboť i nadále poukazuje na plnění čtyř z pěti zmiňovaných kritérií. Ani z hlediska ekonomické sladění ČR s eurozónou nejsou plněny všechny podstatné body. Přestože česká ekonomika vykazuje v určitých směrech zvýšenou sladění s ekonomikou eurozóny, není tato konvergence dostatečná, např. relativní ekonomická úroveň v ČR vůči eurozóně s příchodem světové krize v roce 2009 neustále stagnuje. Pozitivum lze kupříkladu spatřovat ve zvýšení pružnosti na trhu práce či stabilitě bankovního sektoru v ČR. Vzhledem k nedostatečné sladění ekonomik, zavedení eura v ČR prozatím nelze doporučit, jelikož některé podmínky a požadavky společné měnové politiky by naší ekonomice nemusely vyhovovat.

Přestože konkrétní termín vstupu ČR do eurozóny není prozatím stanoven, ČR již zahájila technické přípravy související s přijetím společné evropské měny. V roce 2007 byl vládou ČR schválen Národní plán zavedení eura v ČR, jenž je základní dokumentací určující základní zásady, harmonogram a institucionální zajištění celé procedury zavedení evropské měny v České republice. Obsahem této dokumentace jsou

rovněž cíle, kterých je zapotřebí v daných odvětvích české ekonomiky dosáhnout v souvislosti s přijetím eura. ČR zahájila i patřičné legislativní úpravy související se vstupem do eurozóny. Klíčovým zákonem v rámci zavedení eura v ČR bude tzv. Obecný zákon, v němž budou zakotveny základní pravidla zavedení evropské měny. S příchodem eura bude nutné změnit znění spousty dalších právních předpisů, obsahujících částky v českých korunách, tyto částky bude zapotřebí přepočítat na eura, zároveň bude muset dojít k přijetí nového zákona o ČNB.

Jedním z cílů diplomové práce bylo vytyčit přínosy a náklady související s přijetím evropské měny v ČR. Vstup České republiky do eurozóny se dotkne celé české populace v podobě jistých výhod a nevýhod, které s sebou tato změna přinese, zasáhne každého běžného spotřebitele, podnikový sektor, ale i veřejný sektor. Určení jednotlivých výhod a nevýhod plynoucích ze zavedení eura, bylo učiněno spíše v teoretickém rámci, jelikož konkrétní vyčíslení je prozatím téměř nemožné, z důvodu neznámého data vstupu ČR do eurozóny. I přesto lze konstatovat, že zavedení eura s sebou přinese výhody zejména v podobě eliminace kurzového rizika a snížení transakčních nákladů, které přispějí zejména k pohodlnějšímu a levnějšímu cestování či rozvoji zahraničního obchodu. Naopak negativním dopadem bude zejména ztráta autonomní měnové politiky, kdy ČNB ztratí pravomoc regulovat cenovou stabilitu v ČR.

Závěrečná část práce je věnována komparaci vybraných postupů zavedení eura v ČR a na Slovensku, kde přechod na evropskou měnu proběhl bez jakýchkoli větších problémů. Slovenská republika mnou byla vybrána proto, že se k ní váže historie České republiky a oba státy jsou si ve vybraných oblastech dosti podobné. Hladký průběh zavedení evropské měny na Slovensku byl zapříčiněn zejména důkladnou legislativní přípravou. Stěžejním zákonem, který obsahoval základní principy evropské měny byl Zákon č. 659/2007 Z.z. o zavedení měny euro na Slovensku, který je obdobou našeho již zmiňovaného Obecného zákona o zavedení eura. Jako scénář zavedení eura si oba státy zvolili variantu bez přechodného období „Velký třesk“. S výběrem této varianty se lze ztotožnit, jelikož v rámci vynaložení nákladů spojených s přechodem na euro, jde o nejlevnější možnost. Slovenská koruna obíhala společně s eurem pouze 16 dní, Česká republika si stanovila délku duální cirkulace na 14 dní, tato délka je dostačující, jelikož delší průběh duální cirkulace by jednoznačně vedl k vyšším nákladům. Podobně jako u našich sousedů budou i v ČR veškeré uváděné ceny přepočteny pomocí konverzního

kurzu, který bude stanoven jako šestimístný. S procesem přechodu na euro je spojena i povinnost duálního označování cen, která na Slovensku probíhala 17 měsíců, Národní plán zavedení eura v ČR předpokládá délku duálního označování 18 měsíců. Informační a komunikační kampaň na Slovensku lze hodnotit velmi pozitivně, jelikož jednoznačně přispěla k hladkému a úspěšnému přechodu na evropskou měnu. Stejně pozitivně byla hodnocena i širokou slovenskou veřejností, jejíž značná část byla s informační kampaní velice spokojena. Česká republika by se tak mohla s dobře zvládnuté informační a komunikační strategie v SR poučit a některé vybrané postupy při přechodu na euro aplikovat, stejně tak dobře se může nechat inspirovat i úspěšným průběhem předzásobením eurovými bankovkami a mincemi, a to zejména v přípravě dostatečného množství tzv. startovacích balíčků, které mají za úkol seznámit občany s evropskou měnou a budou pro ně představovat alespoň nějaký počáteční eurový kapitál.

Závěr

Problematika spojená se vstupem ČR do eurozóny je v současné době aktuálním tématem, kterým se zabývají jak odborní specialisté, tak široká veřejnost. Z tohoto důvodu je nezbytné danému tématu věnovat patřičnou pozornost.

Diplomová práce se zabývá vstupem České republiky do eurozóny, jakožto zóny, která je nositelem jednotné evropské měny s oficiálním označením Euro. Vznik eurozóny se váže k datu 1. ledna 1999, ale její historie spadá již do poloviny 19. století, kdy se začaly formovat první měnové unie. Zlomovým okamžikem v rámci formování evropské měnové integrace bylo vytvoření Evropského měnového systému v březnu 1979, který stál za vytvořením Evropské měnové jednotky ECU, jejímž nástupcem se stala právě evropská měna euro a mechanismu směnných kurzů ERM II. Dalším klíčovým okamžikem bylo vytvoření právního a institucionálního rámce měnové unie, na jehož základě vznikla Maastrichtská smlouva o Evropské unii. Právě touto smlouvou byly definovány etapy formování hospodářské a měnové unie, a zároveň v ní byly obsaženy tzv. konvergenční kritéria, která je nezbytné splnit, aby uchazečská země mohla vstoupit do oblasti jednotné evropské měny, eurozóny.

Česká republika se 1. května 2004 přistoupením k Evropské unii, zavázala vstoupit do eurozóny a zavést euro, jako své národní platidlo. Na ČR je současně uvalena dočasná výjimka pro přijetí eura jako zákonného národního platidla, jelikož neplní maastrichtská

konvergenční kritéria, jejichž plnění je nezbytným předpokladem pro vstup ČR do eurozóny. ČR se prozatím neúčastní mechanismu směných kurzů ERM II a tudíž se nemůže stát jedním z členských států eurozóny. Dalším předpokladem přijetí eura je dosažení ekonomické sladění ČR s eurozónou a ani v této oblasti ČR nesplňuje veškeré podmínky. Česká republika rovněž zahájila technické přípravy nezbytné pro vstup do eurozóny, a to zejména v podobě vytvoření Národního plánu, který představuje základní dokumentaci pro zavedení eura v ČR.

Zavedení či nezavedení evropské měny v ČR? Proces přijetí eura Českou republikou by měl být rozvážný a neměl by být unáhlený. I přes mnohá pozitiva evropské měny by Česká republika do eurozóny měla vstoupit, jakmile situace v ní bude trochu stabilnější. Ta v reakci na globální krizi poslední dobou mění mnohá pravidla (např. institucionální), a tak nelze s jistotou říct, zda by zavedení eura v ČR představovalo větší výhodu než nevýhodu. Česká republika by se měla zaměřit v první řadě na svoje nedostatky a jejich řešení, např. problém stále se zvětšujícího veřejného dluhu, kde je prozatím konvergenční kritérium plněno, ale bylo by dobré učinit opatření vedoucí k jeho stabilitě či poklesu. Přijmout evropskou měnu by ČR měla hlavně z důvodu závislosti české ekonomiky na zahraničním obchodu. Obecně by měl vstup ČR do eurozóny vést k větší důvěryhodnosti a stabilitě české ekonomiky.

Závěrem lze konstatovat, že jakmile ČR splní všechna požadovaná konvergenční kritéria a jakmile dostatečně sladí svoji ekonomiku s ekonomikou eurozóny a eurozóna se vypořádá s důsledky globální krize, nebude spatřován ve vstupu České republiky do eurozóny žádný problém.

Seznam vybraných použitých zdrojů

BRŮŽEK, A. et. al. *Evropské měnová integrace a Česká republika*. 1. vyd. Praha: Velryba, 2007. 197 s. ISBN 978-80- 85860-19-1

BRŮŽEK, A. *Euro je zde*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1999. 19 s. ISBN 80-7079-239-6

HELÍSEK, M. et al. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 206 s. ISBN 978-80-7380-182-3

LACINA, L., ROZMAHEL, P. et al. *Euro: ano/ne?* 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství, 2010. 320 s. ISBN 978-80-87197-26-4

PEČINKOVÁ, I. *Euro versus koruna. Rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR*. 2. rozšířené vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. 215 s. ISBN 978-80-7325-138-3

SEAR, S. *Euro: Jak se vyrovnat s důsledky zavedení jednotné evropské měny*. Praha: Management Press, 1999. 141 s. ISBN 80-85943-86-7

SYCHRA, Z. *Jednotná evropská měna: Realizace hospodářské a měnové unie v EU*. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2009. 291 s. ISBN 978-80-210-5082-2

TOMÁŠEK, M. *Evropské měnové právo*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. V Praze : C.H. Beck, 2007. 180 s. ISBN 978-80-71799-40-5

ČNB v EU a mezinárodní vztahy. *Kritéria konvergence*. [on-line]. [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html>

Euro a Česká republika. *Náklady a rizika* [on-line]. Vydáno 1.12.2013 [cit. 2015-2-14]. Dostupné z: < <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-aura/naklady-a-rizika>>

LACINA, L. et. al. VÝZKUMNÉ CENTRUM PEF MZLU. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR* [on-line]. Prosinec 2007 [cit. 2015-2-14]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/2/850studie_vlivu_zavedeni_eura_v_cr_na_ekonomiku.ppd>

Ministerstvo financí ČR a ČNB. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou* [on-line]. Prosinec 2014 [cit. 2015-2-15]. Dostupné z:

<<http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/monitoring/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr/2014/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-19965>>

NBS a MF SR. *Národný plán zavedenia eura v Slovenskej republike* [on-line]. Aktualizácia apríl 2008 [cit. 2015-2-21]. Dostupné z: <<http://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-nbs/publikacie-k-zavedeniu-eura>>

Národní koordináční skupina pro zavedení eura v ČR. *Národní plán zavedení eura v České republice* [on-line]. Květen 2007 [cit. 2015-1-1]. Dostupné z: <<http://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/narodni-plan-zavedeni-eura-v-cr>>

Národní koordináční skupina. *Guvernér NBS Šramko o zkušenostech s eurem* [on-line]. Vydáno 30.10.2009 [cit. 2015-2-21]. Dostupné z: <<http://www.zavedenieura.cz/cs/narodni-koordinacni-skupina/tiskove-centrum/aktuality/2009/guvern-nbs-sramko-o-zkusenostech-s-eur-1743>>

Národní koordináční skupina. *První poznatky o vlivu zavedení eura na Slovensku* [on-line]. Vydáno 29.6.2010 [cit. 2015-2-22]. Dostupné z: <<http://www.zavedenieura.cz/cs/narodni-koordinacni-skupina/tiskove-centrum/aktuality/2010/prvni-poznatky-o-vlivu-zavedeni-eura-na-1757>>

Národní koordináční skupina. *Slovenské přípravy na euro* [on-line]. Vydáno 21.8.2008 [cit. 2015-2-22]. Dostupné z: <<http://www.zavedenieura.cz/cs/narodni-koordinacni-skupina/tiskove-centrum/aktuality/2008/slovenske-pripravy-na-euro-1735>>

Národní plán zavedení eura. *Zavedení eurového oběživu* [on-line]. Vydáno 14.4.2014 [cit. 2015-1-2]. Dostupné z: <<http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/zavedeni-euroveho-obeziva>>

Národní plán zavedení eura. *Institucionální zajištění* [on-line]. Vydáno 1.12.2013 [cit. 2015-1-2]. Dostupné z: <<http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/institucionalni-zajisteni>>

Právní předpisy [on-line]. [cit. 2015-1-2]. Dostupné z: <<http://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/pravni-predpisy>>

Slovenská koruna [on-line]. [cit. 2015-2-21]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Slovensk%C3%A1_koruna>

Zavádění eura na Slovensku [on-line]. 20.4.2009 [cit. 2015-2-22]. Dostupné z: <<http://www.zavedenieura.cz/cs/vyhledavani?q=zaveden%C3%AD+eura+na+slovensku>>